

عنوان : مقایسه اخلاق حرفه‌ای کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه پیام نور سقز

نویسندگان: فاروق یزدان ستا^۱ - فاتح اسعدی^۲

^۱. نویسنده مسؤل : دکترای مدیریت آموزشی و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سقز

yazdanseta2010@gmail.com

^۲. دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج

چکیده

هدف از پژوهش حاضر مقایسه‌ی اخلاق حرفه‌ای کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور سقز است. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل کلیه‌ی کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور سقز می‌باشد. نمونه‌ی مورد بررسی در این پژوهش برابر جامعه در نظر گرفته شد که حجم آن برابر ۱۰۴ نفر بود. ابزار پژوهش مورد استفاده در این تحقیق عبارت بود از پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ی اخلاق حرفه‌ای. ضریب پایایی بدست آمده برای این پرسشنامه برابر ۰/۹۵ بود. روش‌های آماری مورد استفاده در این پژوهش، آزمون t مستقل و آزمون تحلیل واریانس چند متغیره می‌باشد. نتایج تحقیق نشان دهنده آن بود که اخلاق حرفه‌ای کارکنان دو دانشگاه تفاوت معنی‌داری باهم نداشتند. همچنین از لحاظ مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای تفاوت معنی‌داری بین دو دانشگاه مشاهده نشد.

واژگان کلیدی:

اخلاق حرفه‌ای، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه پیام نور

مقدمه

صداقت، شجاعت، عدالت و بسیاری از ویژگی‌های اخلاقی انسانی جزو آن دسته از مفاهیمی هستند که جهانی بوده و مرزهای جغرافیایی خاصی را نمی‌شناسند. با توجه به وضعیت دنیای سازمانی امروز، ما در عصری به سر می‌بریم که از آن به دهکده جهانی یاد می‌شود؛ در این دهکده جهانی هر سازمانی به منظور پیشبرد اهداف سازمانی، کسب سود بیشتر و بقای خود به دنبال کشف و بهره‌برداری از تمامی متغیرهای موثر در کار سازمان می‌باشد. با عنایت به این مورد از مفاهیم موثر در کار سازمان به منظور حفظ مزیت رقابتی مفهوم اخلاق حرفه‌ای می‌باشد. مفهوم اخلاق حرفه‌ای از علم اخلاق مشتق شده است و عبارت است از مجموعه‌ی قوانین اخلاق حرفه‌ای که اصولاً از ماهیت یک حرفه یا شغل بدست آمده است (حسینیان، ۱۳۸۵). اخلاق حرفه‌ای عموماً اشاره دارد به واژه‌هایی همچون وظایف ارزشمند، همکاری شرافتمندانه و صحنه برجسته اساسی حرفه و غیره. با این حال تا حدی به نظر می‌رسد که این مورد طنزآمیز به نظر برسد و قطعاً قضاوت‌های متعالی ظهور پیدا خواهد کرد زمانی که فضای گفتمان داغی در تقابل بین اعمال و گفتار به وجود آید. این همان موردی است که در رابطه با اخلاق حرفه‌ای در روان‌شناسی روی می‌دهد؛ ما نیت‌های عالی را خواهیم دید اما در عمل، وظیفه‌شناسی حرفه‌ی روان‌شناسی (حداقل در اسپانیا) آن جایگاه را بدست نیاورده است. این مورد سزاوار آن است که در برنامه‌ی درسی دانشجویان روان‌شناسی گنجانده شود؛ حتی روان‌شناسان کاملاً

^۱. نویسنده مسؤل : دکترای مدیریت آموزشی و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سقز

yazdanseta2010@gmail.com

^۲. دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج

حرفه‌ای درک می‌کنند نیاز است به مجموعه‌ای از مکانیزم‌هایی که ضمانت به روز نمودن دائمی جنبه‌های وظیفه‌شناسی را به عهده بگیرد (فری گولا، ۲۰۰۹).

ضعف نظام اخلاق حرفه‌ای به کاهش ارتباطات و افزایش خسارت در سازمان منجر می‌گردد و مدیریت بیشتر بر کنترل گذشته نگر تکیه خواهد کرد. اخلاق حرفه‌ای تاثیر چشم‌گیری بر فعالیت‌ها و نتایج سازمان داشته و بهره‌وری را افزایش می‌دهد و همچنین باعث بهبود ارتباطات شده و میزان خطر پذیری را کاهش می‌دهد؛ زیرا زمانی که اخلاق حرفه‌ای در سازمان حاکم است جریان اطلاعات به راحتی تسهیل گشته و مدیر قبل از ایجاد حادثه از آن مطلع می‌گردد (انصاری و دیگران، ۱۳۹۱).

هدف از تحقیق حاضر مقایسه‌ی اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور شهرستان سقز می‌باشد. یکی از مهم‌ترین مسؤولیت‌های مدیریت سازمان‌های آموزشی و پژوهشی ترویج اخلاق در سازمان‌ها است. دانشگاه یک مرکز پژوهشی و آموزشی است که با دانشجوی، استاد، کارمند و محیط بیرونی در تعامل است. فراتر از این، با توجه به نقش راهبردی دانشگاه در ترویج اخلاق حرفه‌ای در مشاغل و سازمان‌ها، ضرورت اخلاقی بودن سازمان دانشگاه را بیشتر نشان می‌دهد. دانشگاه برای این‌که اخلاق را در فرهنگ سازمانی خود نهادینه سازد نیازمند ترویج مستمر و اثربخش اخلاق در همه ارکان سازمان است (قراملکی، ۱۳۸۸).

روش

در این پژوهش جامعه آماری مورد مطالعه شامل کلیه کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه پیام نور سقز می‌باشد. در این تحقیق نمونه‌گیری به صورت سرشماری انجام شد. بدین صورت که نمونه برابر جامعه به تعداد ۱۲۰ نفر در نظر گرفته شد که به دلیل شبه سوگیری و نقص در تکمیل پرسشنامه‌ها ۱۶ مورد حذف و ۱۰۴ مورد تحویل گرفته شد. برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز از دو روش میدانی و کتابخانه‌ای استفاده شد. به منظور سنجش اخلاق حرفه‌ای از پرسشنامه محقق ساخته‌ی ۲۲ سوالی استفاده شده است. جهت نمره‌گذاری پرسشنامه‌ها از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت استفاده گردید و همچنین به منظور برآورد پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرانباخ استفاده شد که برابر با ۰/۹۵ بود. روش‌های آماری مورد استفاده در این پژوهش عبارت بود از آزمون t مستقل و تحلیل واریانس چند متغیره.

یافته‌ها

فرضیه اول: ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه پیام نور سقز متفاوت است.

جداول شماره ۱ و ۲ به تفسیر نتیجه آزمون t با دو نمونه مستقل در خصوص تفاوت میانگین نمره‌ی اخلاق حرفه‌ای بین دو دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور پرداخته‌اند.

جدول شماره ۱: میانگین انحراف استاندارد اخلاق حرفه‌ای دانشگاه آزاد و پیام نور سقز

دانشگاه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین انحراف استاندارد
پیام نور	۴۰	۷۴/۳۷۵	۱۴/۲۱۲	۲/۲۴۷
آزاد	۶۴	۷۲/۵۶۲	۱۸/۸۳۱	۲/۳۵۳

3. Frigola

با توجه به این که آزمون لون کوچکتر از $0/05$ است از نتایج ردیف دوم جدول شماره ۲ استفاده می‌کنیم. چنانکه در خروجی جدول شماره ۲ نشان داده شده است با توجه به نتایج آزمون t ($t = 0/557$ و $Sig = 0/579$) گویای آن است که میانگین‌های دو دانشگاه، آزاد ($72/5625$) و پیام نور ($74/3750$) بوده که تفاوت معنی‌داری باهم نداشته و این دو گروه با سطح اطمینان ۹۵ درصد در میانگین نمره‌ی اخلاق حرفه‌ای باهم مشابه هستند و این یعنی فرض صفر که دلالت بر عدم معنی‌داری تفاوت دارد، تایید می‌شود. علاوه بر این همانگونه که از ستون‌های آخر جدول ملاحظه می‌شود، اختلاف میانگین در سطح اطمینان ۹۵ درصد در دو طرف صفر قرار دارد، که این نتیجه نیز نشان می‌دهد، میانگین نمره اخلاق حرفه‌ای دو دانشگاه باهم تفاوت معنی‌داری ندارند.

جدول شماره ۲: آزمون t مستقل جهت برآورد تفاوت اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه آزاد و پیام نور سقز

آزمون t برای برابری میانگین‌ها					آزمون لون برای برابری واریانس‌ها		اخلاق حرفه‌ای	
حداقل	تفاوت انحراف استاندارد خطا	تفاوت میانگین	ضریب معنی-داری دو دامنه	df	t	Sig		F
-۵/۰۶۸	۳/۴۶۹	۱/۸۱۲	۰/۶۰۲	۱۰۲	۰/۵۲۲	۰/۰۴۲	۴/۲۵۰	واریانس برابر فرض
-۴/۶۴۵	۳/۲۵۴	۱/۸۱۲	۰/۵۷۹	۹۸/۲۸۸	۰/۵۵۷			واریانس برابر فرض نشده

فرضیه ۲: مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور شهرستان سقز با هم متفاوت است. همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌گردد سطح آماره (F) برای هیچ‌کدام از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای معنی‌دار نیست ($P \geq 0/05$) و این نشان‌دهنده‌ی آن است که واریانس خطای این متغیرها در بین پاسخ‌دهندگان متفاوت نیست و واریانس‌ها با هم برابرند.

جدول شماره ۳: آزمون لون جهت برابری واریانس‌های مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای

متغیرها	F	درجات آزادی ۱	درجات آزادی ۲	سطح معناداری
فرهنگی	۴/۲۳۳	۱	۱۰۲	۰/۰۴۲
وظیفه‌ای	۵/۳۸۷	۱	۱۰۲	۰/۰۲۲
برابری	۴/۵۳۰	۱	۱۰۲	۰/۰۳۶

همان طور که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌گردد مقدار لامبدای ویلکز برابر با ۰/۹۳۲ می‌باشد که معنی‌دار نمی‌باشد. این بدین معنی است که بین کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور از لحاظ مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای تفاوت معناداری وجود ندارد. برای مشخص کردن اینکه کدام مؤلفه بین دو گروه متفاوت است از جدول تحلیل واریانس چند متغیره که در جدول شماره ۵ ذکر شده است استفاده می‌کنیم.

جدول شماره ۴: جدول اطلاعات شاخص‌های اعتباری آزمون واریانس مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای

در دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور شهرستان سقز

اثر	ارزش	F	درجات آزادی	درجات آزادی خطا	سطح معناداری
اثر پیلایی	۰/۰۶۸	۲/۴۳۲	۳	۱۰۰	۰/۰۶۹
لامبدای ویلکز	۰/۹۳۲	۲/۴۳۲	۳	۱۰۰	۰/۰۶۹
اثر هتلینگ	۰/۰۷۳	۲/۴۳۲	۳	۱۰۰	۰/۰۶۹
بزرگترین ریشه روی	۰/۰۷۳	۲/۴۳۲	۳	۱۰۰	۰/۰۶۹

جدول شماره ۵: نتایج تحلیل واریانس چند متغیره کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور در مؤلفه‌های

اخلاق حرفه‌ای

منبع	متغیر وابسته	SS	Df	MS	F	Sig	اندازه اثر
	فرهنگی	۰/۶۰۱	۱	۰/۶۰۱	۰/۰۰۶	۰/۹۳۶	۰/۰۰۰
۳ ۵	وظیفه‌ای	۱۰۶/۹۴۴	۱	۱۰۶/۹۴۴	۲/۱۰۳	۰/۱۵۰	۰/۰۲۰
	برابری	۴/۵۱۲	۱	۴/۵۱۲	۰/۵۴۹	۰/۴۶۱	۰/۰۰۵

نتایج حاصل از تحلیل واریانس چند متغیره به منظور بررسی تفاوت مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای در بین کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور سقز نشان‌دهنده‌ی آن است که تنها مؤلفه‌ای که در بین دو دانشگاه با همدیگر تفاوت معنی‌داری داشته بعد وظیفه‌ای می‌باشد که در دانشگاه آزاد (۲۵/۱۴۰) و در پیام نور (۲۷/۲۲۵) بوده است و هیچ‌کدام از دیگر مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در دو دانشگاه با هم تفاوت معنی‌داری نداشته‌اند.

نتیجه‌گیری

فرضیه اول بدین صورت بود که «ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه پیام نور سقز با هم تفاوت دارند». با توجه به مقایسه‌ی به عمل آمده از دو دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور سقز، از لحاظ اخلاق حرفه‌ای، این دو متغیر تفاوت معنی‌داری با هم نداشته‌اند. با توجه به مطالعات انجام گرفته در زمینه‌ی پیشینه‌ی اخلاق حرفه‌ای، تحقیقی که به مقایسه این دو مؤلفه در دو جامعه پرداخته باشد یافت نشد. در توضیح عدم تفاوت معنی‌دار بودن می‌توان اشاره کرد که مفهوم اخلاق حرفه‌ای از علم اخلاق مشتق شده است و عبارت است از مجموعه قوانین اخلاق حرفه‌ای که اصولاً از ماهیت یک حرفه یا شغل بدست آمده است. مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای که شامل بعد فرهنگی، وظیفه‌ای و برابری (عدالت) است تفاوت معنی‌داری در دو دانشگاه با هم نداشته‌اند، که در تفسیر این مورد می‌توان به مفاهیم مطرح در پیشینه فرهنگی ما ایرانیان اشاره

کرد. از عمده‌ترین موانع رشد اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها بلاتکلیفی سازمانی است. پیچیده‌ترین وضعیت بلاتکلیفی اخلاقی، تعارضات اخلاقی است، یعنی وضعیتی که فرد یا سازمان بر سر دو راهی قرار می‌گیرد که هر دو راه نیز غیراخلاقی‌اند و راه سوئی نیز نمی‌یابد که البته به‌وجود آمدن چنین وضعیتی در دانشگاه‌ها کمتر است. دلیل آن هم حرمتی است که از لحاظ فرهنگی در سابقه تاریخی ما ایرانیان از لحاظ اهمیت و جایگاه آموزش و استاد وجود داشته و دارد؛ شاید اگر این تحقیق به مقایسه دو جامعه متفاوت می‌پرداخت نتایج کاملاً متفاوتی حاصل می‌کرد.

فرضیه دوم پژوهش حاضر بدین صورت بوده که «مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان دانشگاه آزاد و پیام نور شهرستان سقز با هم متفاوت است». همان‌طور که در جدول شماره ۳ بدان اشاره شد سطح آماره (F) برای هیچ‌کدام از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای معنی‌دار نبود بدین معنی که تفاوت معنی‌داری بین دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور سقز از لحاظ اخلاق حرفه‌ای وجود نداشته است. با توجه به نو بودن پژوهش حاضر و همانند دیگر فرضیه‌ی این تحقیق هیچ پژوهشی که به بررسی این مقوله پرداخته باشد یافت نشد. اما نکته قابل توجه در این یافته‌ها آن است که در بین مؤلفه‌های بررسی شده‌ی اخلاق حرفه‌ای علیرغم عدم معنی‌داری همه‌ی مؤلفه‌ها، مؤلفه‌ی برابری دارای کمترین تفاوت بوده و بیشترین تفاوت مربوط به بعد وظیفه‌ای اخلاق حرفه‌ای است. در تفسیر این یافته می‌توان اظهار داشت که اگر جامعه مورد مطالعه جامعه‌ای متکثر از لحاظ فرهنگی می‌بود به احتمال زیاد، ما نتایج خیلی متفاوتی را بدست می‌آوردیم. زیرا با توجه به بحث فرهنگ‌کاری حاکم بر جامعه ایران نمی‌توان به این یافته در یک جامعه غیر متکثر خوشبین بود. اما از لحاظ بعد وظیفه‌ای می‌توان این تفاوت را با توجه به ساختار مسطح‌تر دانشگاه پیام نور نسبت داد زیرا از آن جایی که دانشگاه پیام نور سیستم نمره‌دهی و امتحانات آنها سراسری می‌باشد لذا می‌توان انتظار داشت که بعد وظیفه‌ای در این دانشگاه میانگین بالاتری را بدست بیاورد. در بعد فرهنگی هم آن-چنان تفاوت که بتوان به مواردی دیگر تعمیم داد وجود ندارد.

منابع

- انصاری منوچهر، حسینی احد، رحمانی یوشانلوئی حسین و سیفی سارا. (۱۳۹۱). تاثیر رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای کارکنان بر وفاداری مشتریان بانکها، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال هفتم، شماره ۳.
- حسینیان، سیمین (۱۳۸۵). اخلاق و مشاوره در روانشناسی، تهران، نشر کمال تربیت
- ژکس (۱۳۵۵). فلسفه اخلاق : حکمت عملی، مترجم ابوالقاسم پورحسینی، تهران: امیر کبیر.
- فرامرز قراملکی، احد (۱۳۸۸). مبانی ترویج اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه، پژوهش نامه اخلاق، شماره ۳، صص ۲۴-۹
- Vicent Bermejo i Frigola Carmen del Rio Sanchez, Professional Ethics and Deontology, Papeles del Psicologo, 2009. Vol. 30(3), pp. 182-183